

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ФЕДЕРАЦІЯ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ УКРАЇНИ

ISSN 2410-5317

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ХОРТИНГУ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Засновано в 2014 р.

Випуск 8

Київ
Видавець Паливода А. В.
2017

УДК 37.02 : 796.85 (08)

ББК 74.202 : 75.715

Т 33

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 12 від 28 грудня 2017 р.)*

**Збірник наукових праць входить до Переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата педагогічних наук
(наказ МОН України від 07 жовтня 2015 р. № 1021)**

Редакційна колегія:

- Бех І. Д. – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор
(головний редактор)
- Канішевська Л. В. – доктор педагогічних наук, професор (заступник головного редактора)
- Артюшенко А. О. – доктор педагогічних наук, професор
- Беленька Г. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Болтвівець С. І. – доктор психологічних наук, професор
- Діхтяренко З. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, голова науково-методичної колегії
Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту
України з хортингу
- Єрмоменко Е. А. – кандидат педагогічних наук, Заслужений тренер України, Майстер
спорту України міжнародного класу, президент Національної федерації
бойового хортингу України, Заслужений працівник ФК і спорту України
- Зубалій М. Д. – кандидат педагогічних наук
- Коновець С. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Круцевич Т. Ю. – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
- Литвиненко А. М. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент
- Петрочко Ж. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Приступа Є. Н. – доктор педагогічних наук, професор
- Пустолякова Л. М. – кандидат педагогічних наук
- Тимошенко О. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Тимчик М. В. – кандидат педагогічних наук, майстер спорту України з хортингу
- Федорченко Т. Є. – доктор педагогічних наук, професор
- Хатько А. В. – кандидат педагогічних наук, майстер спорту України з хортингу
- Чобітько М. Г. – доктор педагогічних наук, професор
- Півоварський Юліуш – почесний професор, PhD, ректор Вищої школи публічної і
індивідуальної безпеки „Апейрон“ (Польська Республіка)
- Порада Віктор – професор, доктор юридичних наук,
ректор Вищої школи в Карлових Варах (Чеська Республіка)
- Шортт Джеймс Джордж – президент Всесвітньої асоціації особистих охоронців (Ірландія)
- Кастлшортський
Юрчак Войтех – професор, PhD, Академія збройних сил ген. М. Р. Штефаника в
Ліптовському Мікулаші (Словацька Республіка)

Рецензенти:

- Волков Л. В. – доктор педагогічних наук, професор
- Єжова О. О. – доктор педагогічних наук, кандидат біологічних наук, професор
- Оржеховська В. М. – доктор педагогічних наук, професор
- Присяжнюк С. І. – доктор педагогічних наук, професор
- Сичов С. О. – доктор педагогічних наук, професор

Т 33 Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. :
Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – 230 с.

ISBN 978-966-437-427-6.

До збірника ввійшли наукові праці вітчизняних учених, аспірантів, тренерів з бойового хортингу. Автори спрямували свій науковий пошук на багатоаспектне висвітлення шляхів щодо реалізації сучасних підходів у теорії і методики бойового хортингу.

ISBN 978-966-437-427-6

УДК 37.02 : 796.85 (08)

ББК 74.202 : 75.715

© ІПВ НАПН України

© НФБХУ

ЗМІСТ	CONTENT
РОЗДІЛ 1	
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ДОПРИЗОВНОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ І ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ, ПРАЦІВНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР ЗАСОБАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ	MILITARY-PATRIOTIC EDUCATION AND PHYSICAL TRAINING OF PRE-MILITARY YOUTH, CADETS AND MILITARY OFFICERS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE AND SECURITY SERVICE STRUCTURES OFFICERS BY MEANS OF COMBAT HORTING
Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг та значення патріотичних цінностей у процесі виховання спортсменів молодшого шкільного віку</i>	Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Eduard <i>Combat horting and the importance of patriotic values in the process of educating athletes of primary school age</i>
Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів</i>	Yeromenko Eduard <i>Combat horting as a means of optimization of functional training of students and cadets of specialized institutions of higher education and law enforcement officers</i>
Петрочко Жанна, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів</i>	Petrochko Zhanna, Yeromenko Eduard <i>Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students</i>
РОЗДІЛ 2	
ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТКУ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ЯК НАЦІОНАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ФІЛОСОФСЬКЕ І ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ЯК ВИДУ БОЙОВОГО МИСТЕЦТВА	THE HISTORY OF CREATION AND DEVELOPMENT OF COMBAT HORTING AS A NATIONAL KIND OF SPORT IN UKRAINE, ITS PHILOSOPHY AND PSYCHOLOGICAL BACKGROUND AS A KIND OF MARTIAL ART
Бойко Валерій, Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Едуард <i>Бойовий хортинг та психологічні особливості підготовки спортсменів</i>	Boyko Valeriy, Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Eduard <i>Combat horting and psychological features of training athletes</i>
Єрмоменко Едуард <i>Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу</i>	Yeromenko Eduard <i>World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting</i>
Федорченко Тетяна, Єрмоменко Едуард, Діхтяренко Зоя, Єрмоменко Вероніка <i>Бойовий хортинг як засіб національно- патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді</i>	Fedorchenko Tetiana, Yeromenko Eduard, Dikhtiarenko Zoya, Yeromenko Veronika <i>Combat horting as a means of national- patriotic education and physical training of schoolchildren, students and cadets</i>

УДК 796.817:159.947-027.556.817

Петрочко Жанна

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ,

Єрмоєнко Едуард

Університет ДФС України, м. Ірпінь.

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ У ШКОЛЯРІВ І СТУДЕНТІВ

***Анотація.** У статті розкрито зміст і мету виховання патріотизму школярів і студентів, зокрема, спортсменів бойового хортингу відповідно до сучасних умов розвитку суспільства. Сформульовано фундаментальні дефініції, визначено основні принципи патріотичного виховання, їх взаємозумовленість та системність, пріоритетні напрями реалізації. Поняття патріотизму розглянуто як інтегральну цінність та духовно-моральну якість особистості спортсмена бойового хортингу. Встановлено засоби теоретичної і методичної розробленості проблеми та обґрунтовано необхідність вдосконалення системи виховання школярів і студентів у контексті Концепції національно-патріотичного виховання молоді. Доведено можливість упровадження в навчально-виховний процес з бойового хортингу методичної системи, яка сприяє свідомому засвоєнню майбутніми захисниками України національно-патріотичних цінностей. У моральному вихованні поєднано принципи і норми загальнолюдської моралі та національної моральної цінності.*

Патріотичне виховання пов'язане з правовим вихованням. Поєднуючись, вони забезпечують формування культури людської поведінки. Висвітлюється проблема виховання патріотичних почуттів у дітей шкільного віку та студентів у процесі ознайомлення їх з бойовим хортингом. Погоджуємось з думкою вчених, що в основі національно-патріотичного виховання дітей виокремлюються дві провідні складові частини: засвоєння школярем і студентом, який займається бойовим хортингом, загальнолюдських цінностей та формування почуття любові до Батьківщини, ціннісного діяльнісного ставлення особистості до рідного краю. У статті розкрито сутність понять патріотизму, патріотичних почуттів як віддзеркалення свідомого бережливого ставлення громадян України будь-якої національності до держави, рідного краю, в якому проживаєш, які розуміємо як інтегративну якість суб'єкта – спортсмена бойового хортингу, що передбачає емоційно-позитивне ставлення до себе як особистості та до Батьківщини, діяльнісне, відповідальне, свідоме ставлення до свого рідного краю, прагнення оволодіти мовою як найголовнішою цінністю свого народу, здатність усвідомлювати себе частиною українського народу. Описано структуру патріотизму, який виховується засобами бойового хортингу.

***Ключові слова:** бойовий хортинг, патріотизм, виховання, фізична культура, основи здоров'я, школярі, вища педагогічна освіта, національно-патріотичне виховання, студенти майбутні захисники України, принципи виховання, виховні завдання, спорт, інтернаціоналізм, національний вид спорту, фізична підготовка, українська нація, воля до перемоги.*

Актуальність проблеми. Україна – це наша Батьківщина! А Батьківщина як мати – величина незмінна! Може змінюватися політична ситуація в країні, форма правління, навіть територія країни, але Батьківщина й її державність завжди потребували і потребуватимуть відданої праці та захисту, творчого будівництва й оборони. Такі слова-переконавання мають стати у певному сенсі стрижнем життя кожного громадянина, державного службовця, діяча культури, підприємця, робітника, від солдата до генерала, від робітника до міністра [1; 2; 4; 8].

Виклад основного матеріалу. Патріотизм є фундаментом суспільної і державної систем, підґрунтям їх ефективного функціонування, а патріотична свідомість громадян України – найважливішою цінністю, однією з основ духовно-моральної єдності суспільства. Патріот – це той, хто любить Україну не за те, що вона дає йому якісь блага і привілеї перед іншими народами, а тому, що це його Батьківщина. Людина або є патріотом своєї Батьківщини, і тоді вона духовно з'єднана з нею, як дерево корінням врослає у землю, або вона (людина) – лише пил, який носять по світу чужі вітри [3; 5; 6].

Національно-патріотичне виховання – це виховання найважливіших духовно-моральних і культурно-історичних цінностей, що відображають специфіку формування та розвитку українського суспільства і держави, національної самосвідомості, способу життя, світорозуміння і долі нації. Воно передбачає безмежну любов і відданість своїй Батьківщині, гордість за належність до великого народу України, його звершень, випробувань і проблем, шанування національних святинь і символів, готовність до гідного і самовідданого служіння суспільству і державі.

Патріотизм включає в себе:

почуття прихильності до тих місць, де людина народилася і виросла;

шанобливе ставлення до мови свого народу;

турботу про інтереси Батьківщини;

усвідомлення обов'язку перед Батьківщиною, відстоювання її честі і гідності, свободи і незалежності (захист України);

прояв громадянських почуттів і збереження вірності Батьківщині;

гордість за соціальні і культурні досягнення своєї країни;

гордість за свою Україну, за символи держави, за свій народ;

шанобливе ставлення до історичного минулого Батьківщини, свого народу, його звичаїв і традицій;

відповідальність за долю Батьківщини і свого народу, їхнє майбутнє, виражене в прагненні присвячувати свою працю, здібності зміцненню могутності і розквіту Батьківщини;

гуманізм, милосердя, загальнолюдські цінності.

З цією думкою важко не погодитися. Патріотичне виховання підростаючого покоління завжди було однією з найважливіших завдань школи. В цілому під патріотичним вихованням традиційно розуміється поступове і неухильне формування в учнів любові до своєї Батьківщини [7; 9;]. Бути патріотом – це значить відчувати себе невід'ємною частиною Вітчизни. Це складне почуття виникає ще в дитинстві, коли закладаються основи ціннісного ставлення до навколишнього світу. Але подібно до будь-якого іншого почуття, патріотизм знаходиться самотійно і переживається індивідуально. Він безпосередньо пов'язаний з духовністю людини, її глибиною.

Особливе значення в патріотичному вихованні має вивчення підлітками вітчизняної історії, в ході якого відбувається осмислення ними історичного минулого народу, формується ціннісне ставлення до вітчизняної культури та історії, яка обумовлює їх громадянську позицію [10; 12; 14].

Патріотичне виховання починається з визначення педагогами – викладачами історії – цінності пізнання історії України, її культури. Любов до рідної мови, національної культури свого народу, знання історії своєї Батьківщини – одні з головних компонентів виховання почуття патріотизму. Сучасна методика містить велику кількість документів і матеріалів, що дозволяють успішно вирішувати завдання патріотичного виховання учнів. Україна дала світові тисячі видатних людей у різних сферах суспільного життя – у культурі, науці, освіті, літературі, мистецтві, економіці, військовій справі й спорті. Свій досвід і досягнення вони передавали нам через усні й письмові культурні надбання, інші способи, щоб ми знали свою історію, розуміли значення Батьківщини для себе і своїх нащадків у майбутньому.

Українці завжди були і залишатимуться самотійним і гідним народом. Українське суспільство, держава не потребують того, щоб вигадувати собі переваги за рахунок інших народів, паразитувати за рахунок інших націй, об'єднуватися з кимось для злочинних чи сумнівних цілей [11; 13]. У цьому сенсі патріотизм є опорою морального розвитку людини з самого дитинства. Він допомагає набути імунітет від багатьох руйнівних зовнішніх впливів і потрясінь, якими переповнене сучасне життя. Тобто, саме патріотизм є чинником безпеки нашої життєдіяльності.

Базовим компонентом національно-патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози

– пріоритетним, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у молодій особі готовності до захисту України, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні безпеки України, її захисті від зовнішньої загрози [15; 16].

Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської молоді має бути спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовленості до захисту України. Виховати людину, яка любить свою землю, свій народ, готову до захисту Батьківщини, – дуже непросте завдання. Однак воно, безумовно, здійсненне, якщо за цю справу з любов'ю до дітей і відповідальністю візьмуться усі зацікавлені сторони, в тому числі громадські спортивні і військово-спортивні об'єднання. Патріотичне виховання, й зокрема національно-патріотичне, – мета системи *бойового хортингу*. Такий вид бойового хортингу розвиває Національна федерація бойового хортингу України, яка зареєстрована Міністерством юстиції України як громадська спілка [17].

Національна федерація бойового хортингу України ставить за стратегічну ціль дати Збройним Силам України призовника, здатного повноцінно вирішувати бойові завдання з перших тижнів служби, а нашій країні – фізично розвиненого і духовно багатого патріота. Відповідно, завдання підготовки захисників Батьківщини, що стоять перед Національною федерацією бойового хортингу України, її інструкторським і педагогічним колективом, вельми складні та відповідальні, оскільки йдеться про утвердження у молодого покоління глибокого розуміння нашої сили й віри в стійкість і єдність України.

Тісна співпраця з державними органами законодавчої та виконавчої влади, активна взаємодія з органами освіти, фізкультури і спорту, молодіжної політики дають змогу не тільки якісніше й ефективніше виконувати статутні завдання Федерації, але й удосконалювати та розвивати матеріально-технічну базу військово-патріотичної діяльності, тримати у себе на балансі військові та цивільні туристичні намети, макети вогнепальної і холодної зброї, мати спеціальну форму і тренувальне спорядження, розширювати й поглиблювати форми своєї участі в процесі забезпечення військової та національної безпеки України [18; 20].

В освітньому і виховному просторі бойового хортингу поєднуються військово-теоретична і фізична підготовка, паралельно вирішуються питання духовного та фізичного розвитку. Як стверджує офіційна звітна документація Міністерства освіти і науки України, *поєднання цих факторів позитивно виділяє бойовий хортинг з інших існуючих нині форм організації позаурочної діяльності школярів*.

Патріотичне виховання засобами бойового хортингу можна визначити як багатопланову, систематичну, цілеспрямовану і скоординовану діяльність громадських об'єднань і філій Національної федерації бойового хортингу України у співпраці з державними органами для формування в учнівській молоді високої патріотичної свідомості, піднесеного почуття вірності українському народу, готовності до виконання громадянського обов'язку, найважливіших конституційних обов'язків щодо захисту інтересів Батьківщини [1; 9].

Метою патріотичного виховання засобами бойового хортингу є оволодіння патріотизмом як найважливішою духовно-моральною і соціальною цінністю, формування в учнівській та студентській молоді соціально значущих якостей, умінь і готовності до їх активного прояву в різних сферах життя суспільства, особливо в процесі військової служби та інших видах державної служби, вірності конституційному і військовому обов'язку в умовах мирного і воєнного часу, високої громадянської відповідальності та особистої дисциплінованості.

Для досягнення цієї мети потрібно вирішити такі основні завдання: проведення

науково обґрунтованої управлінської та організаторської діяльності щодо створення умов для ефективного національно-патріотичного виховання учнівської молоді засобами бойового хортингу; утвердження у свідомості та почуттях юних громадян засобами бойового хортингу патріотичних цінностей, поглядів і переконань, поваги до культурного та історичного минулого України, оздоровчих і спортивних традицій, підвищення престижу державної служби Батьківщині; створення нової ефективної системи патріотичного виховання засобами бойового хортингу, що забезпечує оптимальні умови розвитку вірності Батьківщині, готовності до гідного служіння суспільству і державі, чесному виконанню службових обов'язків; створення засобами бойового хортингу психолого-педагогічних механізмів, що забезпечують ефективне функціонування цілісної системи патріотичного виховання учнівської та студентської молоді, а також тих, хто проходить службу в лавах Збройних Сил України, інших формуваннях і органах.

Зміст патріотичного виховання засобами бойового хортингу, що визначається його метою і завданнями, обумовлений особливостями, динамікою і рівнем розвитку українського суспільства, станом його економічної, духовної, соціально-політичної та інших сфер життя, проблемами формування підростаючого покоління, головними тенденціями розвитку цього процесу.

Патріотизм – це причетність до історії України, її природи, досягнень і проблем, привабливих і невіддільних через свою неповторність і незамінність; це готовність до самопожертви та відданого служіння українському народові; це уособлення любові до своєї Батьківщини [11; 12; 19].

Однак, любов до Батьківщини неможлива без відповідних уявлень, знань. Такі знання зберігають безцінний досвід наших близьких попередників і далеких пращурів, які своїми силами, розумом і працею створили й упорядкували для життя географічно привабливу країну – Україну, втримали найбагатшу у світі землю, захистили її у війнах і відновили після смутних часів.

Зважаючи на завдання національно-патріотичного виховання, на заняттях із бойового хортингу інструктори намагаються передати учням якомога більше знань про українську історію, героїчне минуле, видатних історичних діячів і їхні досягнення, перемоги і поразки, традиції українського війська і козацтва. Адже, тільки такі знання долають байдужість людей, роблять із них відданих патріотів і громадян України, а з просто населення – єдину українську націю, що усвідомлює свою самобутність і неповторність. Водночас, інструкторський склад бойового хортингу працює за принципом: «Учень – це не посудина, яку потрібно наповнити знаннями, а факел, який треба запалити патріотизмом».

На навчально-тренувальних вишколах з бойового хортингу учні проходять не тільки допризовну підготовку з фізичними випробуваннями, а, головне, сприймають військові знання через призму емоцій, душі.

У результаті випробувань на тренуваннях з бойового хортингу, вишколах на військових полігонах, проведенні комплексних спортивних і військово-прикладних змагань загартовується характер майбутніх воїнів, виховуються патріоти, готові до захисту Батьківщини, народжується еліта українців, яка є прикладом для інших. Така особистість вмє діяти відважно й упевнено при абияких небезпечних обставинах, є могутньою і незламною у своїх патріотичних переконаннях, усвідомлює не тільки самобутність своєї нації, а й власну велич, силу, мужність, звитягу, має високі позитивні амбіції та лідерські якості, психічно врівноважена і стримана, фізично здорова та здатна перемагати, відчуває справжню гордість за свою державу, прагне до найвищих стандартів і всесвітнього визнання і нікому не дозволяє жодного кривдого слова або дії щодо своєї Батьківщини [19].

Нині наша держава покладає великі сподівання на виховане молоде покоління з творчим потенціалом, яке буде визначатися насамперед готовністю взяти на себе відповідальність за майбутнє України. Завдяки формуванню та розвитку у дітей та

молоді таких найважливіших соціально значущих якостей, як моральність, громадянська зрілість, любов до Батьківщини, відповідальність, почуття обов'язку, вірність традиціям, набагато зростуть можливості їх активної участі у вирішенні найважливіших проблем суспільства в різних сферах діяльності, в тому числі у військовій і правоохоронній справі.

Бойовий хортинг – це не лише справжня школа сили, честі і мужності для юнаків, які планують служити у Збройних Силах України, але й освітня технологія військово-патріотичного спрямування. Вона всіма доступними формами озброює юного громадянина найважливішими морально-психологічними якостями, потрібними як майбутньому захиснику Батьківщини, так і цілком мирній людині, оскільки сміливість, твердість характеру, фізична витривалість необхідні й учителю, лікарю, інженеру, водію.

Безперечно, вивчення штатної бойової техніки у військах піде успішніше, якщо молода людина ще до призову на службу ознайомиться з пристроєм і експлуатацією автомобіля, мотоцикла, трактора, навчиться розбирати й збирати автомат. Відтак, у секції бойового хортингу хлопці й дівчата отримують профорієнтаційну інформацію, практично ознайомлюються з майбутньою військовою спеціальністю розвідника, снайпера, зв'язківця, кінолога, водія, санінструктора; виконуючи стрибки з парашутом, вони готуються до служби у десанті та військах спецпризначення.

У контексті патріотичного виховання дітей та молоді бойовий хортинг забезпечує: навіювання почуття патріотизму для армії (через воєнізовані показові виступи, демонстрування сили духу тощо); формування особистості переможця в екстремальних умовах реального бою. На заняттях з бойового хортингу інструктори доводять учням, що військова служба вимагає особливого напруження фізичних і духовних сил, постійної зібраності, відповідальності, дисциплінованості, вольових якостей особистості, навичок самооборони та виживання в екстремальних умовах.

Походи, змагання, воєнізовані ігри, що проводяться за правилами бойового хортингу, зміцнюють силу волі, виробляють у молодих людей терпіння до специфічних військових навантажень, дають доволі стійкі навички одноборства й основи самозахисту, застосування ефективних прийомів бойового хортингу [20–25].

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу може здійснюватися під час навчально-виховного процесу в школі (закладі освіти) – урочній і позаурочній діяльності, а також поза школою. Стрижневими змістовими напрямками такої діяльності є: вивчення, вшанування і розвиток бойових і спортивних традицій українського народу та Збройних Сил України; проведення й збагачення військово-спортивних ігор, інших цікавих сучасним дітям і доцільних форм роботи.

Вивчення і вшанування бойових і спортивних традицій українського народу та Збройних Сил України.

Зазначений напрям передбачає: заходи з увічнення пам'яті полеглих у боротьбі за незалежність нашої Батьківщини, шефство над братськими похованнями, несення вахти пам'яті – виставляння почесної варти на братських похованнях, над якими шефствує Федерація, виставлення почесної варти біля пам'ятників героїв, покладання гірлянди слави, проведення мітингів та інших патріотичних заходів біля могил загиблих воїнів і в інших пам'ятних місцях; проведення екскурсій, уроків мужності, зустрічей із ветеранами; вітання і виступи з концертами перед ветеранами війни і праці; святкування пам'ятних дат; проведення виставок, вікторин, переглядів фільмів патріотичної тематики; проведення конкурсів військово-патріотичної пісні.

Проведення й збагачення військово-спортивних ігор, інших цікавих сучасним дітям і доцільних форм роботи.

Заходи за зазначеним напрямом – це, насамперед, Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот», яка комплексно вирішує завдання системи військово-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Не менш важливу роль у національно-патріотичному вихованні відіграють: місячники оборонно-масової та

спортивно-оздоровчої роботи; військово-спортивні естафети; військово-спортивні свята; День фізичної культури і спорту, День захисника України.

Однією із ключових умов успішної реалізації заходів за обома напрямками є *співпраця інструкторського та військового колективів*.

Така продуктивна партнерська взаємодія здійснюється через керівництво військово-прикладними гуртками та секціями, спільну організацію оборонно-спортивних таборів, військово-польових зборів, зустрічей з військовослужбовцями. Окрім цього, регулярно проводяться навчальні збори і семінари з бойового хортингу, під час яких учасники підвищують спортивну майстерність і військову виучку. Елементи бойового хортингу можуть ефективно використовуватися і на уроках. Особливий патріотичний потенціал має предмет «Захист Вітчизни». Зокрема, спеціальний розділ у програмі цього предмету – «Самооборона» покликаний закріпити вже наявні в учнів знання з допризовної підготовки, привести їх у систему, доповнивши новими знаннями, навчити застосовувати прийоми бойового хортингу на практиці, іншими словами – сформулювати засобами бойового хортингу вміння та навички військово-прикладного характеру.

Уроки з предмету «Захист Вітчизни» є особливою ланкою в системі бойового хортингу, оскільки охоплюють, на відміну від інших предметів, контингент учнів школи, які вивчають військову справу. У зв'язку з цим інструктори Національної федерації бойового хортингу України беруть участь у проведенні відкритих уроків у школах, у разі потреби надають відповідні консультації педагогічному колективу закладу освіти.

Виховними центрами військово-патріотичної роботи на місцевому рівні нині стають *гуртки з бойового хортингу*, що створюються в загальноосвітніх навчальних закладах. Наявність у школі подібного гуртка сприяє системності відповідної роботи, закріпленню позитивних військових, спортивних, культурних та інших традицій. Гуртківці облаштовують куточки бойової слави українського народу, в яких розміщено матеріали з пошукової роботи, що сприяє вихованню школярів на героїчних традиціях старших поколінь.

Для залучення великої кількості населення до спортивного життя громади проводять *спортивно-масові свята двору*, на яких відбуваються показові виступи спортсменів бойового хортингу; спортивне свято двору «День Перемоги»; спортивне свято «Назустріч спорту»; веселі старты «Зі спортом з дитинства»; сімейні старты. Суттєво допомагає управляти процесом підготовки учнів до захисту Батьківщини, додає всій роботі, що проводиться, послідовності та цілеспрямованості, забезпечує спадкоємність в організації та розвитку патріотичної діяльності школярів загальноукраїнська система *клубів бойового хортингу*.

Варто підкреслити, що клуб бойового хортингу, який працює на базі навчального закладу (школи, училища, технікуму) у позаурочний час, володіє великими можливостями для організації системного національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Одним зі змістових орієнтирів таких клубів є твердження, що любов до Батьківщини – це прояв патріотизму, а захист України – це борг і обов'язок патріота. Клуби бойового хортингу мають можливість охопити своєю діяльністю значну кількість дітей та молоді з мікрорайону, громади. Великі переваги бойового хортингу в роботі на місцях з так званими «важкими підлітками», які виявляють девіантну поведінку (а це в тому числі діти із соціально незабезпечених сімей, молоді люди, пов'язані з кримінальним світом, наркомани, починаючі крадії, а також діти з цілком благополучних, навіть заможних сімей, які не можуть знайти себе в суспільстві, самореалізуватися).

Розвиток мережі клубів бойового хортингу, залучення до них великої кількості «важких» і «проблемних» дітей та підлітків дасть змогу зробити відчутні зрушення у вирішенні проблеми не лише виховання чи повноцінного розвитку сучасного підростаючого покоління, а й гідної соціалізації та самореалізації юнаків і дівчат як громадян і патріотів своєї Батьківщини.

Кожен клуб бойового хортингу може мати певну спрямованість, завдяки чому в одному районі буде представлений весь спектр національного-патріотичної виховної роботи, що є суттєвою перевагою великого міста. При цьому діяльність кожного такого клубу повинна бути спрямована на вирішення завдань військово-прикладної та фізичної підготовки підлітків і побудована з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей учнів, соціально-психологічних особливостей їхнього проживання, матеріально-технічного оснащення клубу, педагогічних можливостей та фахової кваліфікації інструкторського персоналу.

Отже, у сучасних умовах, коли вирішується проблема професіоналізації особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань і органів внутрішніх справ в Україні, роль та значення національно-патріотичного виховання дітей і учнівської молоді засобами бойового хортингу є особливими. Це також зумовлено тими конкретними завданнями практичного характеру, що покладаються нині на захисників України у процесі проходження військової служби.

Система національно-патріотичного виховання засобами бойового хортингу охоплює: формування і розвиток у дітей та молоді соціально значущих цінностей, громадянськості й патріотизму; формування на заняттях з бойового хортингу і навчально-польових зборах готовності до військової служби, до дій у специфічних і екстремальних умовах; доцільне використання різних форм і методів роботи (патріотичні та військово-патріотичні, культурно-історичні та військово-історичні, військово-технічні та військово-спортивні й інші клуби та об'єднання, спеціальні школи, курси, гуртки, спортивні секції; місячники і дні патріотичної роботи, ваhti пам'яті, пошукова діяльність; Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот»; походи тощо); діяльність засобів масової інформації, заснованих Національною федерацією бойового хортингу України, творчих спілок, працівників культури і мистецтва, відповідних наукових, молодіжних асоціацій, організацій, в тій чи іншій мірі спрямовану на розгляд, висвітлення і пошук вирішення проблем патріотичного виховання у процесі занять бойовим хортингом, на формування і розвиток особистості громадянина і захисника України.

Призначення системи національно-патріотичного виховання засобами бойового хортингу полягає у забезпеченні на практиці комплексного врахування усіх факторів, що впливають на патріотичне виховання учнів і студентів, у створенні необхідних умов і механізмів, що сприяють цьому процесу.

Висновки. Соціально-педагогічна функціональність бойового хортингу у національно-патріотичному вихованні багатоаспектна:

матеріальний аспект – засвоєння суспільно прийнятних способів роботи з об'єктами матеріальної культури (створення куточків і музеїв бойової, трудової слави, оформлення й навіть офіційна державна реєстрація військово-спортивних клубів у багатьох містах України, шефство над пам'ятниками, обелісками, меморіальними комплексами тощо);

духовний аспект – освоєння духовних цінностей (любов до Батьківщини, військовий обов'язок, захист позитивного світу, збереження життя на землі, утвердження соціальної справедливості тощо), вироблення норм цивільної і військової поведінки, формування ставлення до військової історії та її конкретних носіїв – ветеранів війни, учасників бойових дій, представників сучасних Збройних Сил України тощо.

Соціально-комунікативний компонент духовної сфери бойового хортингу передбачає активне спілкування з ветеранами, героями війни, воїнами-інтернаціоналістами, учасниками бойових дій. Рівень реальної діяльності вихователя і вихованців пропонує також залучення особистості в об'єктивні військово-патріотичні зв'язки з громадськими організаціями, українською армією, козацькими організаціями, в тому числі у відносини, що мають реальний патріотичний зміст.

Потенціал бойового хортингу як національного виду спорту України в національно-патріотичному вихованні визначається розгалуженою мережею спортивних клубів,

гуртків, секцій й особливо професійно підготовленим кількісним та якісним складом фахівців бойового хортингу. У зв'язку з цим бойовий хортинг є одним із найбільш перспективних факторів національно-патріотичного виховання дітей та молоді в Україні, оскільки сприяє у викликах часу єднанню зусиль військових, науковців, педагогів і спортсменів у нових умовах і формах співпраці з урахуванням реальних інтересів дітей, молодих людей та дорослих.

Щоб забезпечити для української та студентської молоді і шанувальників української культури за кордоном можливість займатися патріотичним видом спорту «Бойовий хортинг», з секретної зброї ми зробили доступний масовий вид спорту, створили власну школу тренерів і мережу клубів бойового хортингу. Ми створили не просто новий український вид спорту, а втілили в ньому реальне національне бойове мистецтво, унікальну систему підготовки універсального бійця, засновану на українському бойовому дусі і національній самосвідомості, що дозволяє українським спортсменам впевнено перемагати на міжнародних турнірах з бойового хортингу, в абсолютних поєдинках з інших видів змішаних єдиноборств. Українське бойове мистецтво, яке, крім придбання спортивних навичок, з дитячого віку природним чином формує у дітей патріотичне начало і розвиває необхідні якості: впевненість в собі, моральну і психологічну стійкість, цілеспрямованість, які складають «внутрішній стрижень» людини і дозволяють мати тверду життєву позицію, бути відповідальним за себе, за свою сім'ю, за Батьківщину.

Перспективи подальших досліджень. Розроблення даної теми у перспективі знайде своє застосування у впровадженні методик патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу шкільного та студентського віку у процесі практичних занять. Результати впровадження будуть опубліковані у педагогічних фахових виданнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104–112.
- 2 Ерёмченко Э. А. Воспитание настойчивости у детей 6–7 лет в процессе занятий хортингом / Э. А. Ерёмченко // *Сибирский педагогический журнал: научное периодическое издание*. Новосибирск, 2013. № 6. С. 209–213.
- 3 Єрьоменко В. Е. Профілактика основних стоматологічних захворювань у хортингістів дитячо-юнацького віку / В. Єрьоменко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 38–47.
- 4 Єрьоменко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6-7 років у процесі занять хортингом : автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрьоменко. – К., 2016. – 19 с.
- 5 Єрьоменко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрьоменко. – К., 2016. – 222 с.
- 6 Єрьоменко Е. А. Військово-патріотична програма і прикладний хортинг / Е. А. Єрьоменко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
- 7 Єрьоменко Е. А. Вплив здоров'я на біомеханічні показники серця спортсменів вищої кваліфікації за результатами даних ехокардіографії / Е. Єрьоменко, В. Чибісов, О. Говоруха, Ю. Рейдерман // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2015. – Вип. 4. – С. 92–103.
- 8 Єрьоменко Е. А. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу / Е. А. Єрьоменко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць*. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 10 (80) 16. – С. 38–44.
- 9 Єрьоменко Е. А., Остряньська О. А. Засоби формування міжособистісної злагоди у вихованців 5–6 років у процесі занять хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім.*

М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 14 (41) 13. С. 54–61.

10 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи «хортинг» для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.

11 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9, 10–11 класи. Варіативний модуль «Хортинг» : навчальне видання / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, 2011. – 31 с.

12 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з хортингу для позашкільних навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко. К. : ІТЗО Мін-ва освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. 78 с.

13 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для учнів 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во України у справах сім'ї молоді та спорту, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.]. – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 63 с.

14 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.]. – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 79 с.

15 Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма позакласних занять (секції, гуртка) з хортингу для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти, [та ін.]. – К. : ДНУ «ІТЗО» Мін-ва освіти і науки України, 2014. – 54 с.

16 Єрмоєнко Е. А. Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра «Хортинг-Патріот» як форма національно-патріотичного та фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів України. *Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]*. К. : Паливода А. В., 2015. Вип. 4. С. 163–185.

17 Єрмоєнко Е. А., Остряньська О. А. Перспективність і наступність у реалізації змісту з основ здорового способу життя старших дошкільників та молодших школярів (на прикладі програми «Хортинг для здоров'я, наполегливості, злагоди дитини»). *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 13 (40). С. 88–98.

18 Єрмоєнко Е. А. Теорія і методика хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. 450 с.

19 Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської молоді засобами хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. К. : Паливода А. В., 2017. 440 с.

20 Єрмоєнко Е. А. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]*. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.

21 Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2010. – 108 с.

22 Єрмоєнко Е. А. Хортинг. Робоча програма та методичні плани навчально-тренувальної роботи для громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування та спортивних клубів, груп різних форм власності / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во України у справах сім'ї молоді та спорту, Українська федерація хортингу. – К. : ВГО «Українська Федерація Хортингу», 2011. – 40 с.

23 Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.

24 Оржеховська В. М., Федорченко Т. Є., Єрмоєнко Е. А., Діхтяренко З. М., Мельник О. В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект). *Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / [ред. кол. Бех І. Д. (голова) та ін.]*. К. : Паливода А. В., 2016. Вип. 5. С. 17–34.

25 Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко., Е. А. Єрмоєнко // – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.

26 Тимчик М. В., Єрмоєнко Е. А. Хортинг як засіб виховання наполегливості в молодших школярів / Фізичне виховання в рідній школі. – 2014. – № 1. – К. : Педагогічна преса. – С. 38–41.

REFERENCES

1. Boyko, V., Malynskiy, I., Yeromenko, E., & Dikhtiarenko, Z. (2017). *Rozvytok sylovykh yakosteï u studentiv-khortynhystiv* [Development of power qualities in students-hortingists]. *Teoriia i metodyka khortynhu* – Theory and Methods of Horting, 7, 104–112. Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

2. Yeromenko, E. A. (2013). *Vospitanie nastoychivosti u detei 6–7 let v protsesse zaniatykh khortynhom* [Education of persistence in children of 6–7 years in the process of horting] *Siberian Pedagogical Journal: scientific periodical*. Novosibirsk. № 6. P. 209–213.

3. Yeromenko, V. E. (2017). *Profilaktyka osnovnykh stomatologichnykh zakhvoryuvan u khortynghystiv dytjacho-yunatskogo viku* [Preventive care of major dental diseases among young and adolescent Horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu*: Issue 7 (pp. 38–47). Kyiv: Palyvoda A. V.

4. Yeromenko, E., A. (2016). *Vykhovannia napolehlyvosti u shkoliariv 6–7 rokiv u protsesi zaniat hortynhom* [Education of persistence in 6–7-year-old schoolchildren during horting training]. (PhD abstract dissertation, Kyiv).

5. Yeromenko, E. A. (2016). *Vykhovannia napolehlyvosti u shkoliariv 6–7 rokiv u protsesi zaniat hortynhom* [Education of persistence in 6–7-year-old schoolchildren during horting training]. (PhD dissertation, Kyiv).

6. Yeromenko, E. A. (2014). *Viyskovo-patriotychna programa i prykladnyi khortyngh* [Military-patriotic program and applied horting] In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu*. – Issue. 1. (pp. 10–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

7. Yeromenko, E., Chybisov V., Hovorukha O., Reiderman Y. (2015). *Vplyv zdorovya na biomekhanichni pokaznyky sertsia sportmmeniv vyschoi kvalifikatsii za rezultatamy danykh ekhokardiografii* [The impact of health on the biomechanical parameters of the heart of highly qualified athletes according to the results of echocardiography] In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu*. – Issue. 4. (pp. 92–103). Kyiv: Palyvoda A. V.

8. Yeromenko, E. A. (2016). *Zasady formuvannya tsinnosti zdorovogo zhyttya uchnivskoi ta studentskoi molodi zasobamy khortynhu* [Principles of forming the values of a healthy life of pupils and students by means of horting] *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works*. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (80) 16. – P. 38–44.

9. Yeromenko, E. A., Ostrianska O. A. (2013). *Zasoby formuvannia mizhosobystisnoi zlagody u vykhovantsiv 5–6 rokiv u protsesi zanyat khortynhom* [Means of forming interpersonal harmony in pupils 5-6 years old in the process of horting]. *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works*. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 14 (41) 13. – P. 54–61.

10. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama hurtkovoyi (seksiynoyi) roboty «khortynh» dlya uchniv 1-11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [The curriculum of the circular (sectional) work «horting» for pupils of grades 1–11 of secondary schools]. – Kyiv: Palyvoda A. V. – p. 268.

11. Yeromenko E. A. (2011). *Curriculum in physical culture for secondary schools. Grades 5–9, 10–11. Variative module «Horting»: educational publication* / Kyiv: Institute of Innovation. technologies and content of education. – 31 p.

12. Yeromenko E. A. (2012). *Curriculum on horting for out-of-school educational institutions* / K.: IITZO Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine. p. 78.

13. Yeromenko E. A. (2014). *Curriculum of extracurricular activities (sections, circles) in horting for students of 1-4 grades of secondary schools* / Ministry of Ukraine for Youth and Sports, Institute of Innovation technologies and content of education, [etc.]. - K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine. p. 63.

14. Yeromenko E. A. (2014). *Curriculum of extracurricular activities (sections, clubs) in horting for students 5-9 grades of secondary schools* / Ministry of Education and Science of Ukraine, Institute of Innovative Technologies and Content of Education, [etc.]. – K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine, p. 79.

15. Yeromenko, E. A. (2014). *Curriculum of extracurricular activities (sections, circles) in horting for 10–11 grades of secondary schools* / Ministry of Education and Science of Ukraine, Institute of

Innovative Technologies and Content of Education, [etc.]. - K. : DNU «IITZO» Ministry of Education and Science of Ukraine. p. 54.

16. Yeromenko, E. A. (2012). *Natsionalna dytiacho-yunatska viyskovo-sportyvna gra «Khortyng-Patriot» yak forma natsionalno-patriotychnogo ta fizychnoho vykhovannia uchniv zagalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy* [National children's and youth military sports game «Horting-Patriot» as a form of national-patriotic and physical education of students of secondary schools of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu*. – Issue. 4. (pp. 163–185). Kyiv: Palyvoda A. V.

17. Yeromenko, E. A., Ostrianska O. A. (2013). *Perspektyvnist i nastupnist u realizatsii zmistu z osnov zdorovoho sposobu zhyttia starshykh doshkilnykiv ta molodshykh shkoliariv (na prykladi programy «Khortyng dlia zdorovya, napolehlyvosti, zlagody dytyny»)* [Perspectives and continuity in the implementation of the content on the basics of a healthy lifestyle of older preschoolers and younger students (on the example of the program «Horting for health, perseverance, consent of the child»)]. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 13 (40). – P. 88–98.

18. Yeromenko, E. A. (2014). *Teoria i metodyka khortynhu* [Theory and Methods of Horting]. – Kyiv: Palyvoda A. V. p. 450.

19. Yeromenko, E. A. (2017). *Formuvannia tsinnoctei zdorovoho zhyttia uchnivskoi molodi zasobamy khortynhu* [Formation of values of a healthy life of student's youth by means of horting]. Kyiv: Palyvoda A. V. p. 440.

20. Yeromenko, E. A. (2016). *Formuvannia tsinnoctei zdorovoho zhyttia uchnivskoi ta studenskoii molodi na zaniattiakh khortynhom u navchalnykh zakladakh* [Formation of values of healthy life of schoolchildren and student youth at Horting classes in educational institutions]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka hortynhu*: Issue 6 (pp. 115–123). Kyiv: Palyvoda A. V.

21. Yeromenko, E. A. (2010). *Khortyng. Navchalna prohrama dlya dytyacho-yunatskykh sportyvnykh shkil* [Horting. Curriculum for children and youth sports schools] – Kyiv: Palyvoda A. V. – p 108.

22. Yeromenko, E. A. (2011). *Horting. Working program and methodical plans of educational and training work for public organizations of physical culture and sports direction and sports clubs, groups of different forms of ownership / Ministry of Ukraine for Family, Youth and Sports, Ukrainian Horting Federation*. Kyiv: NGO «Ukrainian Horting Federation». p. 40.

23. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – the national sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

24. Orzhekhovska, V., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., & Melnyk, O. (2016). *Kontseptsiiia natsionalnoi filosofii vykhovannia ditei ta molodi v Ukraini na zasadakh khortynhu (proekt)* [The concept of national philosophy of education of children and youth in Ukraine on the basis of Horting (project)]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu*: Issue 5 (pp. 17–34). Kyiv: Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

25. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.

26. Tymchuk, M. V. & Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh yak zasib vykhovannia napolehlyvosti u molodshykh shkoliariv* [Horting as a means of educating persistence in primary schoolchildren]. In *Fizychno vykhovannia v ridnii shkoli*: Issue 1. Kyiv: Pedahohichna presa.

Petrochko Zhanna, Yeromenko Eduard.

Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students

Abstract. The article reveals the content and purpose of educating patriotism of schoolchildren and students, in particular, combat horting athletes in accordance with modern conditions of society. Fundamental definitions are formulated, the basic principles of patriotic education, their interdependence and systematization, priority directions of realization are defined. The concept of patriotism is considered as an integral value and spiritual and moral quality of the personality of a combat horting athlete. The means of theoretical and methodical elaboration of the problem are established and the necessity of improvement of the system of education of schoolchildren and students in the context of the Concept of national-patriotic education of youth is substantiated. The possibility of introducing a methodical system into combat educational horting, which promotes the conscious assimilation of national-patriotic values by future defenders of Ukraine, into the educational process has been proved. Moral education combines the principles and norms of universal morality and

national moral value.

Patriotic education is related to legal education. Together, they ensure the formation of a culture of human behavior. the problem of education of patriotic feelings in school children and students in the process of acquainting them with combat horting is covered. We agree with the opinion of scientists that the basis of national-patriotic upbringing of children is divided into two leading components: the assimilation of schoolchildren and students engaged in combat horting, universal values and the formation of love for the Motherland, values of the individual's attitude to the homeland. The article reveals the essence of the concepts of patriotism, patriotic feelings as a reflection of the conscious careful attitude of Ukrainian citizens of any nationality to the state, native land where you live, which we understand as an integrative quality of the subject – a combat horting athlete, which provides emotionally positive attitude to themselves as individuals and to the Motherland, responsible activity, conscious attitude to their native land, the desire to master the language as the most important value of their people, the ability to realize themselves as part of the Ukrainian people. The structure of patriotism, which is brought up by means of combat horting, is described.

Key words: *combat horting, patriotism, education, physical culture, basics of health, schoolchildren, higher pedagogical education, national-patriotic education, students future defenders of Ukraine, principles of education, educational tasks, sports, internationalism, national sport, physical training, Ukrainian nation, will to win.*

Петрочко Жанна, Ерёменко Эдуард.

Боевой хортинг как средство воспитания патриотизма у школьников и студентов

Аннотация. В статье раскрыто содержание и цели воспитания патриотизма школьников и студентов, в частности, спортсменов боевого хортинга в соответствии с современными условиями развития общества. Сформулированы фундаментальные дефиниции, определены основные принципы патриотического воспитания, их взаимообусловленность и системность, приоритетные направления реализации. Понятие патриотизма рассмотрено как интегральную ценность и духовно-нравственное качество личности спортсмена боевого хортинга. Установлены средства теоретической и методической разработанности проблемы и обоснована необходимость совершенствования системы воспитания школьников и студентов в контексте Концепции национально-патриотического воспитания молодежи. Доказана возможность внедрения в учебно-воспитательный процесс по боевому хортингу методической системы, которая способствует сознательному усвоению будущими защитниками Украины национально-патриотических ценностей. В нравственном воспитании объединены принципы и нормы общечеловеческой морали и национальной нравственной ценности.

Патриотическое воспитание связано с правовым воспитанием. Соединяясь, они обеспечивают формирование культуры человеческого поведения. Освещается проблема воспитания патриотических чувств у детей школьного возраста и студентов в процессе ознакомления их с боевым хортингом. Согласно с мнением ученых, что в основе национально-патриотического воспитания детей выделяются две ведущие составные части: усвоение школьником и студентом, который занимается боевым хортингом, общечеловеческих ценностей и формирования чувства любви к Родине, ценностного, деятельностного отношения личности к родному краю. В статье раскрыта сущность понятий патриотизма, патриотических чувств как отражение сознательного бережного отношения граждан Украины любой национальности к государству, родному краю, в котором проживаешь, которые понимаем как интегративное качество субъекта – спортсмена боевого хортинга, предусматривающее эмоционально-положительное отношение к себя как личности и к Родине, деятельностное ответственное, сознательное отношение к своему родному краю, стремление овладеть языком как главной ценностью своего народа, способность осознавать себя частью украинского народа. Описана структура патриотизма, который воспитывается средствами боевого хортинга.

Ключевые слова: *боевой хортинг, патриотизм, воспитание, физическая культура, основы здоровья, школьники, высшее педагогическое образование, национально-патриотическое воспитание, студенты, будущие защитники Украины, принципы воспитания, воспитательные задачи, спорт, интернационализм, национальный вид спорта, физическая подготовка, украинская нация, воля к победе.*

НАШІ АВТОРИ

- Бойко Валерій** професор, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри хортингу та реабілітації Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України
- Болтівець Сергій** доктор психологічних наук, професор, завідувач Відділу розвитку молодіжної політики Державного інституту сімейної та молодіжної політики України
- Діхтяренко Зоя** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хортингу та реабілітації ННІСФБПР Університету ДФС України, старший науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя ІПВ НАПН України, майстер спорту України з хортингу, академік міжнародної Академії культури безпеки, екології та здоров'я – «МАКБЕЗ», голова науково-методичної колегії Національної федерації бойового хортингу України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», голова ГО «Об'єднання педагогів і науковців України»
- Єрмоменко Вероніка** майстер спорту України з хортингу, студентка стоматологічного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України
- Єрмоменко Едуард** кандидат педагогічних наук, заступник директора Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, професор кафедри хортингу та реабілітації, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
- Зубалій Микола** кандидат педагогічних наук, доктор філософії, член-кореспондент УАН, старший науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України
- Зубалій Ніна** кандидат психологічних наук, доктор філософії, доцент кафедри практичної психології Інституту педагогіки і психології НПУ імені М. П. Драгоманова
- Івашковський Віталій** кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, учасник бойових дій, майстер спорту України з хортингу
- Остапенко Олександр** кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України

- Острианська
Олена** кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти і виховання Інституту проблем виховання НАПН України
- Петрочко
Жанна** доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, Заслужений працівник науки і техніки України
- Присяжнюк
Станіслав
Савченко
Анатолій** доктор педагогічних наук, професор кафедри безпеки життєдіяльності та охорони праці Державного університету телекомунікацій
- Сичов
Сергій** кандидат педагогічних наук, професор кафедри сучасних європейських мов Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Університету державної фіскальної служби України
- Сичов
Сергій** доктор педагогічних наук, професор кафедри біобезпеки і здоров'я людини Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»
- Суліма
Ігор** генерал-майор Збройних Сил України, член Президії Національної федерації бойового хортингу України
- Тимчик
Микола** кандидат педагогічних наук, науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання і спорту НПУ імені М. П. Драгоманова, майстер спорту України з хортингу
- Федорченко
Тетяна** доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України

Наукове видання

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ХОРТИНГУ

(українською, російською та англійською мовами)

Збірник наукових праць

Засновано в 2014 р.

Випуск 8

*Літературний редактор Ю. Г. Морозов
Англомовний редактор О. О. Бережний
Технічний редактор Ю. С. Стіпон
Дизайн обкладинки Ю. О. Ліщук*

*Відповідальний секретар збірника,
науковий редактор
і комп'ютерна верстка З. М. Діхтяренко*

Підписано до друку 29.12.2017 р.
Формат 70x108/16
Умов. друк. арк. 20,16

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0237
Наклад 300 пр.

Видавець – Паливода Алла Володимирівна
03061, м. Київ, пр-т Відрадний, 95/Е; тел./факс (044) 351-21-91
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 283 від 18.12.2000 р.)

Віддруковано в друкарні ФОП ПАЛИВОДА А. В.
03061, м. Київ, пр-т Відрадний, 95/Е; тел./факс (044) 351-21-90